DEN INTERNATIONALE ØKONOMISKE SITUATION

Udviklingen i hollandsk økonomi i perioden 1966–69

1. Mens man hyppigt i oversigten over den økonomiske situation i udlandet har beskæftiget sig med de store fællesmarkedslande, har de mindre landes udvikling kun sjældent været drøftet. Således er Hollands økonomi sidst blevet belyst i »Økonomi og Politik« 1966 nr. 1. Denne oversigt beskæftigede sig med »løneksplosionen« i 1963 og førte udviklingen frem til årsskiftet 1965/66. Vi skal i det følgende beskrive den udvikling, der har fundet sted siden da.

Den opgangskonjunktur, der omtaltes i oversigten i 1966, nåede sit toppunkt i 1966, hvorefter outputekspansionen reduceredes og det pres på arbejdsmarkedet, der havde karakteriseret hollandsk økonomi siden 1958, reduceredes.

Kapacitetstilvæksten i Holland udgjorde i 1966 omkring $5^1/_2$–6 pct., de private investeringers andel af bruttonationalproduktet lå på 19 pct. og tilvæksten i arbejdsudbudet udgjorde 1–$1^1/_2$ pct. Den faktiske vækstrate lå godt 1 pct. under den potentielle, idet produktionsudviklingen i årets første del prægedes af en vis afdæmpning i den udenlandske efterspørgsel efter hollandske varer. Denne afdæmpning var særdeles følelig på Hollands to store markeder, Vesttyskland og England. Senere på året var der endvidere tydelige tegn også på en reduktion i den hjemlige efterspørgsel. Dette hænger formentlig sammen med mindre optimistiske forventninger og en strammet monetær situation jf. senere. Dette mindskede tendenserne til arbejdskrafts-hoarding, reducerede konsumet og medførte en udsættelse af mange anlægsarbejder. Udviklingen tenderede således mod skabelse af ledig kapacitet. Forøgelsen i den industrielle produktion var af ca. samme størrelse som i 1965, nemlig omkring 7 pct., men stigningstakten var tydeligt faldende over året. Resultatet af det mindskede efterspørgselspres var naturligvis en lettelse på arbejdsmarkedet og en vis stigning i arbejdsløsheden.

Selvom den nominelle efterspørgsel i 1966 som i 1965 øgedes med ca. 10 pct. aftog den reale efterspørgselsvækst fra 6.1 til 5.5 pct. som følge af prisstigninger. Efterspørgslens ekspansive elementer, der overvejende virkede i årets første del, var et temporært investeringspres og en normalisering af lagerdannelsen, mens væksten i privat konsum reduceredes fra 7.8

pct. i 1965 til 4 pct. i 1966, idet man dog i denne forbindelse må være opmærksom på, at visse forbrugskøb fremskyndedes i december 1965 som følge af forventninger om højere indirekte skatter i 1966. Også væksten i eksporten reduceredes, hvorimod stigningstakten i de offentlige udgifter fortsattes. Investeringerne i faste aktiver var næst efter lagerdannelsen den mest ekspansive efterspørgselskomponent i 1966, men med tendens til afdæmpning i årets sidste halvdel. Ekspansionen fandt sted på trods af skærpede kredit- og kapitalmarkedsbetingelser, og på trods af en mindre vækst i boligbyggeriet og et direkte fald i investeringerne i transportsektoren. Denne udvikling er kraftigt påvirket af de offentlige myndigheder, idet en stor del af byggevirksomheden foretages af det offentlige, mens en anden stor del er afhængig af offentlige subsidier og lån eller er kontrolleret gennem en byggelicens politik. Der er således tale om en bevidst ændring i sammensætningen af de faste investeringer.

Betalingsbalancen forringedes med ca. 830 mill. Fl., hvilket mere end opvejede den forbedring, der havde fundet sted i 1965, men disse svingninger har i høj grad deres baggrund i lagerfluktuationer, idet der dog, selv når der er korrigeret for dette forhold, ikke er tvivl om, at den hollandske betalingsbalancesituation er forringet i forhold til den foregående udvikling efter konjunkturopsvingets påbegyndelse i 1963.

Bruttonationalproduktets prisdeflator øgedes fra 5.6 pct. i 1965 til 6.2 pct. i 1966 med en tendens til noget mere stabile priser i årets sidste måneder. Den større gennemsnitlige prisstigning i 1966 må tilskrives større autonome prisforøgelser, men størstedelen reflekterer den fra 1965 fortsatte prisstigningstrend i første del af 1966.

Bruttoindtjeningen pr. ansat øgedes kun lidt mindre end det foregående år, idet stigningen i de kontraktsmæssige lønninger var omtrent den samme, men lønglidningen var mindre i 1966. I 1966 som i 1965 oversteg lønstigningerne forøgelsen i arbejdsproduktiviteten.

Fordelingsmæssigt har konjunkturudviklingen fra 60'ernes begyndelse og frem til 1966 medført en ændring i indkomstfordelingen til fordel for arbejdsindkomsterne, hvilket har bidraget til en mindre opsparingskvote.

Som omtalt forringedes betalingsbalancen i 1966 taget som helhed, men der var dog tegn på forbedring mod årets slutning.

Forringelsen på betalingsbalancen skyldtes, at handelsunderskuddet forøgedes 100 mill. dollars, det traditionelle overskud på tjenestebalancen reduceredes, og der var mindre lagerdannelser i 1965 end i 1966. Ligeledes afsvækkedes eksporten som omtalt til Vesttyskland og England, så væksten i eksporten i 1966 var kun 5.5 pct. mod ca. 10 pct. i 1965.

Generelt må man nok sige, at udviklingen på den hollandske betalingsbalance i 60'erne har været lidt usædvanlig. Efter løneksplosionen i 1963, og den deraf følgende kraftige stigning i den indenlandske efterspørgsel, og